

دانشکده پرستاری و مامایی همدان

طرح درس

بخش اول:

۱- مشخصات دروس:

نام و نام خانوادگی: دکتر منصوره رفایی - خانم خداکرمی
دانشکده: پرستاری و مامایی
گروه آموزشی: بهداشت مادر و کودک - مامایی و بهداشت باروری
مرتبه دانشگاهی: استادیار-مربی
مدرک تحصیلی: دکتری- کارشناسی ارشد

۲- مشخصات دروس

عنوان درس: بارداری و زایمان ۲
تعداد واحد: ۲
دروس پیشنیاز: بارداری زایمان ۱- کارآموزی بارداری طبیعی

۳- مشخصات فراگیران:

رشته تحصیلی: مامایی
مقطع: کارشناسی

بخش دوم:

۱- اهداف کلی درس:

- ۱) کسب دانش کافی در مورد فرآیند فیزیولوژیک زایمان، نحوه اداره و کنترل و مراقبت از مادر و جنین و نوزاد در طی مراحل مختلف وضع حمل طبیعی و دوره بعد از زایمان.
- ۲) آشنایی با روشهای دارویی و غیر دارویی کاهش درد زایمان.
- ۳) دستیابی به بینش صحیح و تشخیص درست و تصمیم گیری مناسب در انجام مراقبتهای لازم و ارائه آموزشهای ضروری به مادر با رعایت اصول علمی، فرهنگی، اجتماعی، اخلاقی، مذهبی و قانونی.

۲- سرفصل دروس:

مکانیسم زایمان، اداره زایمان و وضع حمل طبیعی و فیزیولوژیک:

پذیرش: گرفتن شرح حال - معاینات عمومی - شکمی - لگنی - نیروهای انقباضی و وضعیت کلی مادر از نظر فیزیکی و روبررسی تاریخچه

مرحله اول زایمان: تعریف، اداره و انجام مراقبتهای لازم از مادر (پوزیشن، تغذیه، دفع ادرار، اجابت مزاج، مایعات و ریه استراحت، توجهات روحی، علائم حیاتی، درخواست آزمایشات لازم، شستشوی پرینه، بهداشت عمومی مادر، تمرین تنفسی)، اداره فعال زایمان (آمنیوتومی، تسریع لیبر یا اکسی توسین)، تجویز داروها برای پیشرفت دیلاتاسیون (فواج عوارض)، ثبت نحوه پیشرفت زایمان (پارتو گرام زایمانی) تعیین و پیش آگهی زایمان، بررسی وضعیت مادر از فیزیکی و روانی، تغذیه مادر، موارد لازم تجویز سرم، پوزیشن و حرکت، استفاده از روشهای کاهش درد، بررسی وضعیت جنین و پیشگیری از عوارض احتمالی.

ارزیابی جنین حین زایمان: مراقبت از جنین، انواع مونیترینگ الکترونیکی جنین، الگوی FHR، و تغییرات (آریتمی قلبی، شامل انواع افت ضربان قلب جنین (افت زودرس، دیررس و متغییر و علل آن) و دیگر اختلالات، درمان الگوی طبیعی ضربان قلب، عوارض مونیترینگ، زجر جنین (تشخیص، درمان و کنترل)

مرحله دوم زایمان: تعریف و تشخیص، اداره و انجام مراقبتهای لازم (پوزیشن مادر، آموزش Pushing، آماده کردن زایمان، توجهات روحی و جسمی مادر) بررسی و ثبت مراحل زایمان (زایمان سر، مانور ریتکن، تمیز نمودن راههای هو بند ناف گردنی، خروج شانه ها و تنه، پوزیشنهای مختلف نگهداشتن نوزاد هنگام زایمان، تماس نوزاد و مادر، مراقبت فوری از مادر بلافاصله پس از زایمان).

اپی زیاتومی (تعریف، انواع، زمان انجام، ترمیم و آموزشهای لازم به مادر)

نوزاد: مراقبت فوری و ارزیابی (نمره آپگار، کلامپ بند ناف، پیشگیری از اتلاف حرارت در نوزاد، احیای نوزاد، معاینه نه و بررسی رفلکسها) مراقبت معمول از نوزاد (پوست، ایکتر، چشم، دفع، تغذیه، ایجاد محیط مناسب و جلوگیری از عف بویژه عفونت بند ناف، دما، ایمن سازی، تجویز ویتامین K، تعیین هویت، تروما و خونریزی، تداوم مراقبتهای، ترخیص

آموزش والدین، هم اطاقی مادر و نوزاد (آزمایشات بیماریابی روتین، ختنه، اثرات دارو بر جنین، تروما و خونریزی، ترخیص و آموزش والدین و تداوم مراقبتها.

مرحله سوم : تعریف، تشخیص علائم جدا شدن جفت، اداره و انجام مراقبتهای لازم (علائم حیاتی، تکنیکهای خروج جفت، استفاده از مواد اکسی توسیک ((انواع، اثرات، عوارض))، توجه به میزان خونریزی، گرفتن نمونه خون بند ناف)، کوراژ و خروج جفت با دست، بررسی داخل رحم

مرحله چهارم : تعریف، معاینه جفت، اداره و انجام مراقبتهای لازم (علائم حیاتی، خونریزی، ارتفاع و قوام رحم، بررسی پرینه، کنترل جذب و دفع) .

روشهای اداره درد زایمان :

- تئوری درد و مکانیسم ایجاد و احساس حس درد

- آمادگی های دوران بارداری

- تکنیکهای تنفسی و تن آرامی

- Dick - Read Method

- Bradley Method

- Lamaze Method

روشهای کنترل درد حین زایمان

۱- روشهای کاهش حساسیت درد

- تغییر پوزیشن و اصلاح وضعیت

- فشار مخالف

- برداشتن فشار از روی شکم

۲ - تکنیک های فعال کننده گیرنده های سطحی

- گرما و سرمای سطحی

- آب درمانی و زایمان در آب

- لمس و ماساژ

- طب سوزنی و طب فشاری

- TENS تحریک الکتریکی عصب از راه پوست

- تزریق داخل پوستی آب مقطر

- آروماتراپی

۳ - تکنیک افزایش مهار مسیره های پایین برنده درد

- Atlenstion Focusiry and distraction

- موزیک

- بیوفیدبک

- هیپنوز

۴ - روشهای دارویی کنترل درد (استنشاقی و تزریقی)

مراقبت های بعد از زایمان: دردهای پس از زایمان، دفع لوشیا، بهداشت پرینه، برخاستن از بستر، دفع ادرار، عملکرد روده ها، تغذیه، علائم حیاتی، مواظبت از پستانها، شیردهی، مقاربت، شروع اولین قاعدگی، توجه به حالات روانی، ورزش، زمان ترخیص، مشاوره و آموزش همسر درخصوص نقش پدر و کمک به زن در مراقبتهای نوزاد، آموزش مراقبتهای بعد از زایمان پس از ترخیص شامل موارد زیر:

آموزشهای پس از زایمان: بهداشت فردی مادر، مراقبت از زخم، حمام، تغذیه، نزدیکی، تنظیم خانواده، علائم خطر(لوشیا و خونریزی، تب و لرز، زردل درد و ترشحات عفونی)، واکسیناسیون، آزمایشات غربالگری نوزاد، شیردهی، کولیک نوزاد، زردی، دفع ادرار و مدفوع نوزاد و پایش رشد...

مراقبتهای بعد از ۶ ساعت از زایمان تا ۲ ماه: زمان و تعداد ویزیتها و خدمات استاندارد مربوطه و کمک به مادر و کلا والدین برای مراقبت از نوزاد

زایمان در منزل: چگونگی حمایت سیستم بهداشتی و درمانی، بازدید از منزل، انتخاب مادر باردار واجد شرایط، آماده کردن مادر و خانواده، پیش بینی امکانات لازم و نحوه انتقال مادر به بیمارستان، آموزش مادر، فواید و معایب، ملاحظات اخلاقی و قانونی.

مراکز تولد (Birth Center):

آشنایی با مراکز تولد (Birth Center) و چگونگی عملکرد ماما در آن مراکز

۳- منابع:

- ۱- بارداری و زایمان ویلیامز، کانینگهام، اف. گاس. آخرین چاپ
- ۲- درسنامه مامایی میلز، میلز، مارگارت اف. آخرین چاپ

3 - Philadelphia: Lww - Danforths obstetrics and gynecology edited by James R. Scoot. (last edition).

4 - Current obstetric % gynecology diagnosis & Treatment, edited by Alan H. Decherney. - (last edition). - New york: McGraw Hill.

5 - Maternity & womens health Care/ - edited by Ditra Leonard Lowder Milk and etal. - (last edition). - st. Louis: Mosby

6 - A Guide to Effective care child birth. (last edition). - oxford: oxford university,

7 - Varneys Midwifery -(last edition), New york: Jones & Barlet

8 - Complementary Therapies for pregnancy and child birth - Denise Tiran and Sue Mack

9 - Essential of maternity Bobak

10 - Labor prepanation - simkin,p.2009(last edition)

و دیگر کتابهای مراقبتهای بهداشتی یا پرستاری مادر و کودک

۱۰- مراقبتهای ادغام یافته سلامت مادران در دو جلد (راهنمای خدمات داخل و خارج بیمارستانی) - وزارت بهداشت، دفتر

سلامت خانواده و جمعیت، اداره سلامت مادران

۱۱ - راهنمای کشوری انجام زایمان طبیعی و ارائه روشهای غیردارویی کاهش درد زایمان، وزارت بهداشت، دفتر سلامت خانواده جمعیت، اداره سلامت مادران

۱۲ - راهنمای کشوری ارائه خدمات مامایی و زایمان، بیمارستانهای دوستان مادر - وزارت بهداشت، دفتر سلامت خانواده و جمعیت، اداره سلامت مادران

۱۳ - کتابهای مربوط به فیزیولوژی درد و نیز انواع روشهای دارویی و غیردارویی کاهش درد زایمان، آخرین چاپ

۱۴ - سلامت زن از منظری دیگر، روستا، فیروزه، مینوکه، شیوا. آخرین چاپ

۴- شیوه آموزش: سخنرانی

۵- وظایف دانشجو: حضور و مشارکت فعال در کلاس

جدول ارائه درس روانپزشکی در مامایی

اهداف کلی جلسه	عنوان درس	جلسه
۱- قرار، نمایش، حالت و وضعیت جنین را توضیح دهد و روی ماکت اجرا نماید. ۲- چگونگی تشخیص نمایش و وضعیت جنین را شرح دهد. ۳- مکانیسمهای لیبر در نمایش اکسی پوت قدامی و خلفی را شرح دهد و روی ماکت اجرا نماید.	مکانیسم های لیبر	اول
۱- تغییرات شکل سر جنین را توضیح دهد. ۲- مرحله اول لیبر شامل تشخیص، فاز نهفته و فاز فعال را شرح دهد. ۳- اختلالات مرحله اول لیبر را توضیح دهد. ۴- با رسم پارتوگراف و تفسیر آن آشنا شود و یک منحنی پارتوگراف را تفسیر نماید.	ویژگیهای لیبر طبیعی	دوم

<p>۱- اقدامات مربوط به پذیرش مادر در لیبر را بیان نماید.</p> <p>۲- چگونگی تشخیص لیبر را بیان نماید.</p> <p>۳- نحوه شرح حال گیری کامل از مادر باردار را بیان نماید.</p> <p>۴- معاینات مادر شامل: معاینه عمومی، شکمی، لگنی و نیروهای انقباضی را شرح دهد.</p> <p>۵- وضعیت کلی مادر از نظر جسمی و روانی را توضیح دهد.</p>	<p>اداره لیبر و زایمان طبیعی (اقدامات مربوط به پذیرش)</p>	<p>سوم</p>
<p>۱- مراقبتهای لازم از مادر و جنین در مرحله اول لیبر را بیان کرده و توضیح دهد.</p> <p>۲- اداره فعال مرحله اول لیبر را شرح دهد.</p> <p>۳- داروهای تجویزی در این مرحله و فواید و عوارض آنها را بیان نماید.</p> <p>۱-</p>	<p>اداره لیبر و زایمان طبیعی (مرحله اول لیبر)</p>	<p>چهارم</p>
<p>۱- مرحله دوم زایمان را تعریف نماید.</p> <p>۲- نیروهای خارج کننده مادری را توضیح دهد.</p> <p>۳- آمادگی جسمی و روانی مادر و همچنین آمادگی محیط را برای مرحله دوم لیبر شرح دهد.</p> <p>۴- مراقبتهای روند مرحله دوم لیبر را شرح و در صورت امکان انجام دهد.</p>	<p>اداره لیبر و زایمان طبیعی (مرحله دوم لیبر)</p>	<p>پنجم</p>
<p>۱- مراقبتهای فوری پس از خروج جنین را شرح دهد.</p> <p>۲- اپی زیاتومی را تعریف نماید و انواع اپی زیاتومی، زمان انجام، چگونگی ترمیم و مراقبتهای آن را شرح دهد.</p> <p>۳- در صورت امکان ترمیم اپی زیاتومی را روی ماکت انجام دهد.</p>	<p>اداره لیبر و زایمان طبیعی (مرحله دوم)</p>	<p>ششم</p>

<p>۱- مرحله سوم لیبر را تعریف نماید.</p> <p>۲- علایم جدا شدن جفت، چگونگی ۳- خروج جفت و معاینه جفت را شرح دهد.</p> <p>۴- خروج دستی جفت را توضیح دهد.</p> <p>۵- نمونه گیری از بند ناف را شرح دهد.</p> <p>۶- اداره و مراقبتهای مرحله سوم (استفاده از مواد اکسی توسیک و اثرات آنها، توجه به خونریزی) را توضیح دهد.</p> <p>۷- مرحله چهارم لیبر را تعریف نماید.</p> <p>۸- چگونگی معاینه جفت را شرح دهد.</p>	<p>اداره لیبر و زایمان طبیعی (مرحله سوم)</p>	<p>هفتم</p>
<p>۱- انواع مانیتورینگ الکترونیکی جنین حین زایمان را توضیح دهد.</p> <p>۲- الگوهای ضربان قلب جنین را شرح دهد.</p> <p>۳- تغییرات و اختلالات الگوی قلبی را توضیح دهد.</p> <p>۴- عوارض پایش الکترونیکی جنین را بیان نماید.</p> <p>۵- چگونگی تشخیص، درمان و کنترل دیسترس جنین را شرح دهد.</p> <p>۶- یک مورد نوار قلب جنین را تفسیر نماید.</p>	<p>ارزیابی وضعیت جنین حین زایمان</p>	<p>هشتم</p>
<p>۱- پیشگیری از اتلاف حرارت نوزاد را شرح دهد.</p> <p>۲- کلمپ بند ناف را توضیح دهد.</p> <p>۳- چگونگی تعیین و تفسیر نمره آپگار را شرح دهد.</p> <p>۴- احیای نوزاد را شرح دهد.</p> <p>۵- چگونگی معاینه نوزاد از نظر جسمی و عصبی را شرح دهد.</p>	<p>مراقبتهای فوری از نوزاد</p>	<p>نهم</p>
<p>۱- مراقبتهای معمول از نوزاد شامل مراقبت از: پوست، چشم، ایکتر، دفع، تغذیه، محیط مناسب، جلوگیری از عفونت، دما، ایمن سازی، ویتامین کا، تعیین هویت، تروما و</p>	<p>مراقبتهای معمول از نوزاد</p>	<p>دهم</p>

<p>آموزش والدین، هم اطاقی، آزمایشات غربالگری روتین، ختنه، اثرات دارو بر جنین را شرح دهد.</p>		
<p>۱-تئوری، مکانیسم ایجاد درد و احساس حس درد را شرح دهد.</p> <p>۲-آمادگیهای دوران بارداری شامل تکنیکهای تنفسی و تن آرامی، روش دیک-رید، روش بردلی و روش لاماز را توضیح دهد.</p> <p>۳-تکنیکهای آموخته شده را اجرا نماید.</p>	<p>اداره درد زایمان</p>	<p>یازدهم</p>
<p>۱-روشهای کاهش حساسیت درد (تغییر پوزیشن و اصلاح وضعیت، فشار مخالف، برداشتن فشار از روی رحم) را توضیح دهد.</p> <p>۲-تکنیکهای فعال کننده گیرنده های سطحی(گرما و سرمای سطحی، آب درمانی و زایمان در آب، لمس و ماساژ، طب سوزنی، طب فشاری، Tens تحریک الکتریکی عصب از راه پوست تزریق داخل پوستی آب مقطر، آروماتراپی) را شرح دهد.</p> <p>۳-تکنیک افزایش مهار مسیرهای پایین برنده درد (موزیک، بیوفیدبک، هیپنوز، Atlenstionfocusiry and distraction) را توضیح دهد.</p>	<p>اداره درد زایمان : روشهای کنترل درد حین زایمان</p>	<p>دوازدهم</p>
<p>۱-روشهای دارویی کنترل درد را بیان نماید.</p> <p>۲-کاربرد، عوارض و انواع داروهای تزریقی و استنشاقی جهت کنترل درد را توضیح دهد.</p> <p>۳-بی حسی منطقه‌ای و عوارض آن را</p>	<p>اداره درد زایمان: روشهای دارویی کنترل درد حین زایمان</p>	<p>سیزدهم</p>

شرح دهد.		
<p>۱- دردهای پس از زایمان، بهداشت پرینه و را شرح دهد - تنظیم خانواده، عالئم خطر، واکسیناسیون و پس از زایمان را توضیح دهد</p> <p>دردهای پس از زایمان، لوشیا، بهداشت پرینه، برخاستن از بستر دفع ادرار، عملکرد روده، تغذیه، علایم حیاتی و زمان ترخیص را توضیح دهد.</p> <p>۲- مواظبت از پستانها، شیردهی، شروع قاعدگی، حالات روانی، ورزش، مشاوره و آموزش همسر (نقش پدری) را شرح دهد.</p>	مراقبتهای پس از زایمان در بیمارستان	چهاردهم
<p>۱- خدمات استاندارد مربوطه، زمان و تعداد ویزیتها را بیان نماید.</p> <p>۲- بهداشت فردی مادر، مراقبت از زخم، حمام، تغذیه، نزدیکی، تنظیم خانواده و علایم خطر(تب و...) را شرح دهد.</p> <p>۳- واکسیناسیون، آزمایشات غربالگری نوزاد، زردی، دفع ادرار و مدفوع نوزاد، پایش رشد و کمک به والدین برای مراقبت از نوزاد را شرح دهد.</p>	مراقبتهای پس از زایمان پس از ترخیص	پانزدهم
<p>۱- با مراکز تولد آشنا شود.</p> <p>۲- چگونگی عملکرد ماما در مراکز زایمانی را شرح دهد.</p> <p>۳- چگونگی حمایت سیستم بهداشتی و درمانی را شرح دهد.</p> <p>۴- انتخاب مادر باردار واجد شرایط، بازدید از منزل و آماده کردن مادر و خانواده را جهت زایمان در منزل توضیح دهد.</p> <p>۵- پیش بینی امکانات لازم و نحوه انتقال مادر به بیمارستان را شرح دهد.</p> <p>۶- فواید و معایب زایمان در منزل را</p>	مراکز زایمانی و زایمان در منزل	شانزدهم

توضیح دهد. ۷-ملاحظات اخلاقی و قانونی زایمان در منزل را شرح دهد.	
--	--

نحوه ارزشیابی درس			
درصد از امتیاز کل	تعداد امتیاز	ارزشیابی دانشجو	ردیف
۷۵٪	۱۵	امتحان پایان ترم	۱
۱۵٪	۳	امتحان میان ترم	
۱۰٪	۲	کوئیز و مشارکت در کلاس	۲
۱۰۰٪	۲۰	جمع	